

Akten uit het Bosch Protocol worden gefotografeerd; de opnamen gaan mee naar Canada. (Foto: Olaf Smit)

Over een jaar of twee, drie krijgt 's-Hertogenbosch er een mooi (Engels) boek bij over de geschiedenis van de Bossche gasthuizen in de Middeleeuwen. Dat belooft Iwona Perlin eind september, vlak voordat ze na het nodige bronnenonderzoek in het Stadsarchief weer terugging naar Canada.

Speurtocht Canadese Iwona Perlin

Den Bosch had wel dertig gasthuizen

Met dank aan het toeval

Drie jaar geleden op vakantie bij een oom die in Zaltbommel woont, kwam de Canadese de promovenda in de geschiedenis Iwona Perlin door een gelukkig toeval in contact met dr. Aart Vos, wetenschappelijk medewerker van het Stadsarchief, die eveneens in de Bommelerwaard woonachtig is. Toen Iwona, enthousiast als ze is, haar oom over haar studie vertelde en over haar voorgenomen speurtocht naar gasthuizen in de Middeleeuwen meende oom 'wel iemand te kennen waar je misschien wat aan hebt'.

Het bleek een schot in de roos. Iwona, die aanvankelijk naar Engeland en Frankrijk wilde voor haar promotieonderzoek naar de geschiedenis van gasthuizen in de jaren 1350-1530, kwam na wederzijdse kennismaking meteen ter zake: 'Ik vroeg Aart: Hebben jullie misschien iets over de geschiedenis van ziekenhuizen? Ik verwachtte dat er hooguit een stuk of wat ziekenhuizen in het archief te vinden waren, maar tot mijn verrassing bleek dat er in Den Bosch in die jaren meer dan dertig ziekenhuizen waren, weliswaar allemaal kleine gasthuizen, maar rijk aan informatie. De lijsten van uitgaven van de verschillende gasthuizen zijn bijvoorbeeld ongelofelijk gedetailleerd.' In de wetenschap dat in Engeland en Frankrijk 'de archieven lang niet zo geweldig en indrukwekkend zijn als hier', had Iwona de keuze voor haar onderzoek snel gemaakt.

Brussel

Iwona Perlin is geboren in 1975. Echter niet in Canada, zoals je zou verwachten, maar in Brussel. 'Dat is een lang verhaal. Mijn ouders zijn Pools. Omdat mijn vader joods is, zijn ze in 1968 naar Engeland uitgeweken, maar omdat op een gegeven moment door de grote stroom Poolse immigranten de situatie daar ook niet zo lekker voelde, besloten ze naar Canada te emigreren. Via Brussel. Tijdens hun verblijf daar ben ik geboren.'

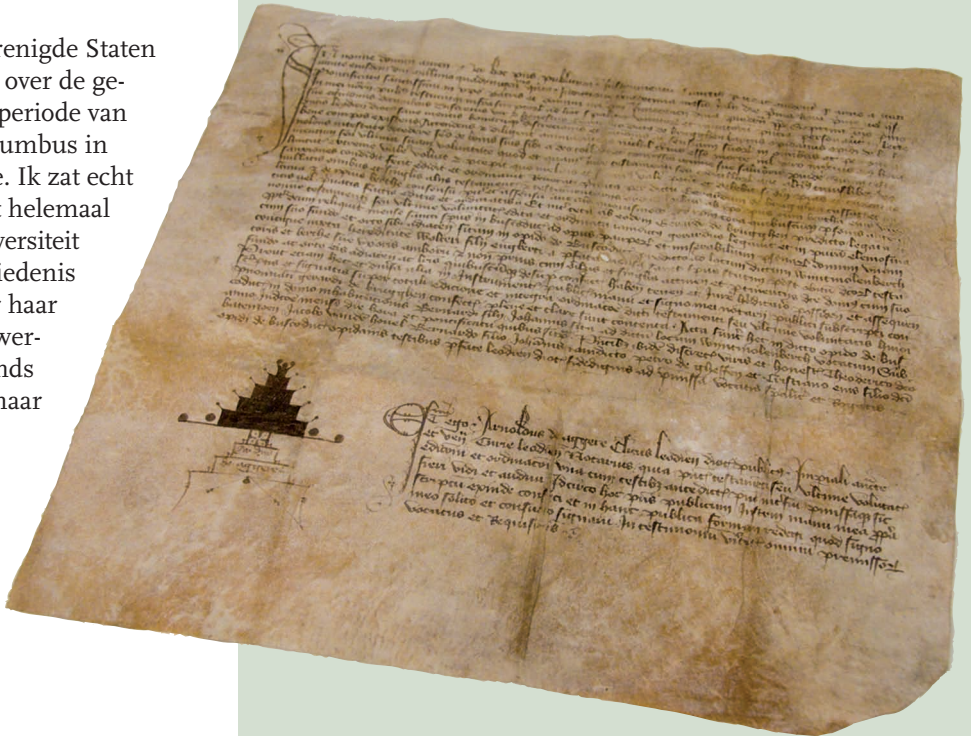
Het gezin Perlin vestigde zich in Montreal. Daar ging Iwona naar het John Abbott College en vervolgens naar de McGill University, waar ze haar bachelors degree geschiedenis en archeologie haalde.

'Vervolgens heb ik twee jaar in de Verenigde Staten gewerkt bij een archeologisch project over de geschiedenis van de Amerikanen in de periode van 8.000 voor Chr. tot de komst van Columbus in 1492. Dat was uitsluitend archeologie. Ik zat echt in het veld.' Maar omdat dat toch niet helemaal was wat ze wilde, ging ze naar de Universiteit van Toronto om Middeleeuwse geschiedenis te gaan studeren. Als onderwerp voor haar dissertatie om de doctorsgraad te verwerken is ze in 2003 – 'maar eigenlijk sinds 2006 pas echt serieus' – onderzoek naar middeleeuwse gasthuizen begonnen.

Verwant

De keuze voor haar onderzoek naar middeleeuwse gasthuizen laat zich eenvoudig verklaren. 'Het gebied

Carel Frederik Cordes (1851-1927) schilderde de bakkerij en de 'sieckenhaard' (ziekenzaal) van het Groot Ziekengasthuis, zoals de gebouwen er nog rond 1900 uitzagen. (Noordbrabants Museum)

Een van de vele laat-middeleeuwse charters betreffende Bossche gasthuizen, in dit geval van de hand van notaris Arnoldus de Aggere. (Foto: Olaf Smit)

waarop ik mij gespecialiseerd heb is middeleeuwse sociale geschiedenis en middeleeuwse medische historie. Ik raakte hierin geïnteresseerd doordat deze twee studierichtingen op een unieke manier met elkaar verwant zijn. Een en ander laat zien hoe verschillende aspecten uit de Middeleeuwen, zoals religie, economie, private initiatieven, stedelijke aspiraties en opvattingen over gezondheid en ziekte, armoede en welvaart, elkaar raken.' Ze illustreert dat met verschillende voorbeelden. Wat religie betreft: 'Veel gasthuizen zijn door kloosterorden gesticht'. En Aart Vos vult aan: 'Dat gebeurde vaak met legaten die welgestelde burgers bij hun dood nalieten in de hoop dat ze door een goed werk te doen (*werk van barmhartigheid*) eerder een (betere) plaats in de hemel zouden verwerven.' Ook ten aanzien van de begrippen ziekte en gezondheid, armoede en welvaart, is het verband duidelijk. 'De gezondheidszorg stelde niet veel voor, het was ook en vooral armenzorg. Door meer zicht te krijgen op de gezondheidszorg in de Middeleeuwen hoopt Iwona Perlin ook de samenleving van die tijd beter te begrijpen, onder andere door vast te stellen hoe werd omgegaan met mensen aan de rand van de samenleving.'

Fantastisch

In de zomer van 2006 vloog Iwona Perlin naar Amsterdam met de vooropgezette bedoeling zich de Nederlandse taal een beetje eigen te maken. 'Ik had me ingeschreven voor een cursus aan de Universiteit van Amsterdam, maar achteraf moet ik zeggen dat ik er niet veel mee opgeschoten ben. Want iedereen sprak Engels tegen me. Goed bedoeld, maar Nederlands leerde ik er niet van.' Ondanks de mislukte taal cursus is ze daarna vier maanden onderzoek gaan doen in de universiteitsbibliotheek van Amsterdam. 'Daar heb ik me in het algemeen verdiept in de geschiedenis van de Middeleeuwen in Nederland.' Haar studie dwong haar nadien terug te gaan naar Canada alvorens in Den Bosch aan haar voorgenomen onderzoek te beginnen. 'De bedoeling was over één jaar, maar ze hielden me daar langer vast. Want behalve student was ik ook docent aan de universiteit en omdat er niet eerder een vervanger voorhanden was, moest ik er

alles bij elkaar twee jaar blijven.' Zodoende werd het 2008 voordat ze in Den Bosch aan de slag kon. Over haar bevindingen is Iwona Perlin haast euforisch. 'Het is fantastisch zoveel als hier te vinden is.' Maar 'die overweldigende hoeveelheid materiaal is tegelijk ook problematisch'. Immers, 'je kan niet alles tegelijk. Je moet bepaalde keuzes maken.' Door geen dag verstek te laten gaan op haar vaste plekje in de studiezaal van het Bossche Stadsarchief 'heb ik zoveel mogelijk informatie verzameld. Daarmee ben ik teruggegaan naar Canada om een en ander uit te werken. Maar al doende met de uitwerking van alle gegevens waarover ik al beschikte, kwam ik er achter dat ik toch stukken had overgeslagen, die toen niet belangrijk leken, maar die ik wel nodig had om mijn studie af te kunnen ronden. Daarom ben ik dit jaar teruggekomen om aanvullend bronnenonderzoek te doen.'

Academisch

Ook het aanvullende materiaal vraagt er om uitgewerkt te worden. Zolang ze nog geen samenhangend beeld voor ogen heeft waagt Iwona zich niet aan onthullingen over het uiteindelijke resultaat van haar onderzoek. 'Kom over twee jaar maar terug. Dan is mijn boek over de Bossche ziekenhuizen klaar en dan kan iedereen het hier in het Stadsarchief raadplegen en wellicht wordt het wel uitgegeven.'

In het Bossche Stadsarchief ziet men met spanning uit naar wat 'een prachtig proefschrift' belooft te worden. Dr. Aart Vos: 'Wij zijn er bijzonder blij mee. Temeer omdat het een onderwerp is dat bij ons op de lijst stond van zaken die nog eens onderzocht zouden moeten worden.'

Voor Iwona Perlin persoonlijk betekent het dat zij zich na het voltooien van haar proefschrift doctor in de geschiedenis mag noemen. En professor. Want: 'Na het behalen van je doctorsgraad word je meestal een baan aangeboden als professor. Dat is eigenlijk vanzelfsprekend.' Zoals het ook vanzelfsprekend wordt geacht dat ze haar kennis zal uitdragen in de vorm van wetenschappelijke publicaties, lezingen, enz. Tegelijk wil Iwona haar onderzoek voortzetten. 'Maar dan niet meer als student, maar als professor. Dan heet het academisch onderzoek.'